काव्य
२०३५५
१९९१
ग्रं. सं. ठाणे.

विचार तरंग.

मराठी ग्रंथ संग्रहालय, ठाणे.
नं.
ता.

लेखक

विश्वनाथ नारायण वाड.

मुद्रक

रंगनाथ विष्णु काळे

'नासिकवृत्त' छापखाना.

नासिक

किंमत एक आणा

१९११

मराठी ग्रंथ संग्रहालय ठाणे
१६९५.

हृद्गत

प्रत्येक मनुष्यास केव्हां केव्हां सुंदर विचार सुचत असतात. परंतु मनुष्य ते टिपून ठेवित नाहीं माझेंही आजपावेतों असेंच होतें. गेल्या वर्षी असले विचार एकत्र करून ठेवावें हा संकल्प मी केला. प्रस्तुतचें लहानसें पुस्तक हेंच त्या संकल्पाचें दृश्य फळ होय. तें मी माझ्या प्रिय बांधवांस प्रेमानें सादर करीत आहे. कोणासही दुखवावें हा हें पुस्तक लिहिण्यांत हेतु नाहीं, एवढेंच येथें सांगावेंसें वाटतें.

[illegible] नासिक
[illegible] १०।४।१९

आपला नम्र,
चि. ना. वाड.

१. जगांत सोने थोडें म्हणुनच त्याला भाव फार, तसेंच पृथ्वीच्या पाठीवर खरे सत्पुरुष थोडे व म्हणुनच त्यांचें एवढें महत्त्व आहे.

२. आपलें मनुष्याचें सर्वच क्षणिक! आपण ज्यास सुख म्हणतों तेंही चंचल, व आपण जें दुःख ह्मणून समजतों तेंही तितकें दीर्घकाल टिकणारें नसतें. ह्यावरून आपण नित्य हाच बोध घेत असावें कीं, संपत्काळीं शेफारून जाऊं नये व विपत्काळीं हताशही होऊं नये.

३. माणसें पदोपदीं चुकत असतात. परंतु विचारावें तों, जो तो म्हणतो मीच बरोबर ! माझेंच खरें, ह्यालाच साधु पुरुष अहंकार ह्मणतात.

४. गर्व व गैर समज ह्या शत्रूंना आपण जागा दिल्यानें, जगांतील बरींच संकटें आपल्यावर ओढून घेत असतों. कधीं कधीं वस्तुतः दुःख नसूनही आपण तें निर्माण करून व्यर्थ कल्पनेनें फसविले जातों. ह्या अनुभव कोणास नाहीं ?

५. एक दिवस प्रत्येकाला हें नश्वर जग सोडावें

शा. क. 2659

लागणार आहे, ह्या विचारानें मनुष्यांचे व्यवहारांत बरीच सत्कार्याची जागृती राहिल.

६. आपलें आचरण असें असावें की त्यापासून कोणालाही उपद्रव होऊं नये.

७. निष्कारण कर्ममार्गाचें स्तोम माजविणाराचा हेतू पुष्कळदा लोकांना चकवून, आपली प्रातिष्ठा वाढविण्याचा असतो असें वाटतें.

८. परमार्थ समजणें सोपें, मात्र त्याचें आचरण, फारच कठीण. शाब्दिक बडबड करणारे हरीचे लाल ह्या पृथ्वीच्या पाठीवर कैक सांपडतील.

९ परकांता सुंदर असून तिजकडे आपली दृष्टी गेल्यास असा विचार करावा कीं, आपले स्त्रीकडे कोणी पाप दृष्टीनें पाहिल्यास आपल्याला तें समजल्यानें जसें [illegible] होतें, तसेंच तिच्या पतीला ही गोष्ट समजल्याने [illegible]ार.

१०. जगांत खोट्या मोठेपणाबरोबर कितीतरी

कृत्रिम गोष्टी आंगांत आणाव्या लागतात. ह्मणुनच साधु श्रेष्ट तुकाराम महाराज ह्मणतात:-- लहानपण देगा देवा इत्यादि.

११. समजून जे गरजा कमी करितात तेंच खरें सुखी !

१२. साधुसंत ह्मणत आले तेंच खरे जगांत ज्याला मोठी वासना नाहीं त्यानें मोठ्या लोकांची [लब्ध प्रतिष्टितांची] सावलीही घेऊ नये. कारण तेणें करून स्वतःला फुकट दुःख होते.

१३. पैशाचें वास्तविक महत्व समजणें चांगलें. परंतु तो म्हणजेच जीवित सर्वस्व असें कदापि म्हणू नये. पैशाकरितां मनुष्य नसून, मनुष्याकरितां पैसा आहे, असें समजत असावें.

१४. स्वतःच्या मनाची तयारी होईपावेतों दुसऱ्या उपदेश करणें व्यर्थ होय. पालथ्या घागरीवर पाणी ओतून उपयोग काय ?

... संग्रहालय. क्रमांक नं. 232 ता. ...

१५. मनुष्याला उपभोग हा केलाच पाहिजे. मात्र हाव बाळगिल्यानें मनाला दुःख होत असतें.

१६. मनुष्यांच्या वासना अतृप्त राहतात, व त्यांत आणखी नव्याची भर पडत जाते, तेव्हां त्यांना वाटतें आम्ही दुःखी आहों.

१७. मनुष्यानें प्राप्त स्थितींत समाधान मानून नित्य प्रयत्न करीत असावें कारण दुःख हें दुसरें तिसरें कांहीं नसून केवळ मनाची भावना आहे आतां वाटणारें दुःख कांहीं कारणानें सुख म्हणून होण्याचा संभव आहे. तेव्हां कोणत्याही परिस्थितींत मनाची समता ढळूं न देणें हेंच मनुष्याच्या कल्याणाचें होय.

१८. भगवान श्री रामकृष्ण परमहंस एवढया योग्यतेला पोहचले ते अनुभवानेंच, पुस्तकानें नव्हे !

१९. अनेक जन्म संस्कारांनीं मनुष्याची सत्, चित् आणि आनंद ह्याकडे प्रवृत्त होत असते अशा मनुष्याला विषय भुलवूं शकत नाहीं तो जगांतील मोहाविषयीं निरस

उदासीन राहतो कारण त्याचें सत्यशोधनाचें कार्य पूर्ण झालेले असते. मात्र हा अनुभवाचा विषय आहे.

२०. प्रत्येक गोष्ट परमेश्वर माझ्या बऱ्याकरितांच करितो असें समजुन वागावें हें बरें !

२१. मतभेद म्हणजे एकाचें दुसऱ्याशीं व्यर्थ भांडण ? त्याचा अखेर शून्यातच !

२२. प्रत्येक मनुष्यानें प्रथम शिकावें व नंतर दुसऱ्याला शिकवावें. पण लोक तसें करितात काय ?

२३. जगांत जो तो स्वार्थमार्गी लागलेला आहे. परंतु त्यांतच्या त्यांत जो आपलें हित साधील त्यास आपण आपला मित्र म्हणावें.

२४. मनुष्याचें अपत्य त्याचे देखत कालवश होणें ह्या सारखें असहनीय दुःख कोणतें असेल बरें !

२५. प्रत्यक्ष एखाद्या राजाला जाऊन विचारा म्हण जे तुम्हास असें दिसून येईल कीं त्यालाही गरिबांतील गरिबाहूनही तीव्रतम दुःख अनुभवावें लागत आहे

वा. क्र. १६८५

म्हणूनच म्हणलें आहे:–जया अंगीं मोठेपण तया । यातना कठीण ।

२६. ज्यानें उठावें त्यानें दुसऱ्याला व्याख्यान देत सुटण्यापेक्षां तोच वेळ आत्मचिंतनांत घालवावा.

२७. द्रव्य लोभाप्रमाणेंच कीर्ति लोभही मोठा कठिण आहे. त्यायोगानें मनुष्यांत परिस्थितीचें अंधत्व येत असते !

२८. टीकेंत व वादविवादांत मनुष्यांचा फुरसतीचा वेळ जात असतो. राहिलेला नित्य व अवश्यक कार्यांत खर्च होतो. मग सत्कार्याला वेळ नाहीं ही आपली तक्रार काय कामाची बरें !

२९. जगांशी आवश्यक तेवढाच संबंध ठेवावा, व राहिलेला वेळ नामस्मरणांत घालवावा.

३०. पाश्चात्यांचें अनुकरण प्रत्येक बाबतींत केलेंच पाहिजे असें कांहीं शास्त्र नाहीं. जें बरें असेल तें कोणापासूनही शिकण्यास हरकत नाहीं.

३१. मुलांनीं एकांगी विचारांची सवय लाऊन घेऊं नये कोणत्याही प्रश्नाचा साधक बाधक विचार करावा; पोकळ इच्छांना व मिथ्या अवडंबराचा मुळींच उपयोग नाहीं, हें ध्यानांत ठेवावें.

३२. मनुष्याचें शील वरिष्ठ असल्यावाचुन त्यानें आत्मोन्नती करून घेतली असें ह्मणतां यावयाचें नाहीं.

३३. हातून चुका ह्या होणारच परंतु जर आपण आपलें सर्व अपराध देवाजवळ कबूल केले तर तो ते विसरून जाणार नाहीं काय ?

३४. जगांत दुःखें येतात तीं मनांतील गर्व घालविण्याकरितांच आहेत असें नित्य म्हणत असावें.

३५. जरी मन चंचल आहे तरी स्वतः मन, आणि शरीर ही भिन्न समजून हुकमत स्वतः चालवावयाची इतकें लक्षांत असूं द्यावें.

३६. विचार वाऱ्याप्रमाणें भटकत राहतात, ह्मणून त्यांना स्थैर्य आणण्याचा यत्न करावा.

REFBK-0001694
REFBK-0001694

Printed at the "Nasik Vritt" Press,
869 Rawiwar, by Rangnath Vishnu
Kale and Published at 813 Rawiwar
by Vishwanath Narayan Vad.

९६६५